

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

PROGRAM WSPÓŁPRACY

***PRZEDSTAWICIELI WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI,
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ I KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ
Z PODMIOTAMI, O KTÓRYCH MOWA W ART. 38 § 1 KODEKSU KARNEGO WYKONAWCZEGO
w okręgu gorzowskim.***

Gorzów Wlkp. październik 2016 r.

Spis treści

WSTĘP	2
1. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	5
2. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU	7
3. BENEFICJENCI I PARTNERZY	9
4. ZASOBY	11
5. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	15
6. OCZEKIWANE EFEKTY	16
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:.....	17

Wstęp

Zarządzeniem Nr 434 z dnia 15 listopada 2010, zmienionym następnie w dniu 2 lipca 2013r. Wojewoda Lubuski powołał Radę Terenową ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, wskazując jednocześnie obszar właściwości Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. jako objęty jej działalnością. Na tej podstawie Prezes Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. zarządzeniem Nr 1/2011 z dnia 3 stycznia 2011 powołał skład osobowy Rady Terenowej i ustanowił zasady i tryb jej funkcjonowania. Kadencja Rady ustanowiona została w Zarządzeniu Prezesa Sądu na 4 lata. Po tym czasie Zarządzeniem Nr 7/2015 z dnia 5 marca 2015r. Prezes Sądu Okręgowego powołał skład osobowy rady terenowej II kadencji, zasady i tryb jej funkcjonowania na lata 2015-2019.

W składzie Rady działającej zarówno w I jak i w II kadencji znaleźli się przedstawiciele instytucji mających istotny wpływ na możliwości udzielania stosowanej pomocy skazanym i ich rodzinom oraz ich społecznej readaptacji po opuszczeniu zakładu karnego. Członkami Rady są m.in. przedstawiciele: Sądu, Prokuratury, Kuratorskiej Służby Sądowej, Policji, Wojewody Lubuskiego, Wojska Polskiego, Kuratorium Oświaty, Urzędu Pracy, Zakładów Karnych, właściwych starostów. Rada powołała Prezydium w składzie 6 osób.

Do głównych zadań Rady Terenowej należy:

- organizowanie, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć służących zapobieganiu przestępczości i społecznej readaptacji skazanych;
- opiniowanie działalności organów rządowych i przedstawicieli społeczeństwa, podejmowanej w zakresie zapobiegania przestępczości, wykonywania orzeczeń i readaptacji społecznej skazanych oraz udzielania pomocy skazanym i ich rodzinom;
- koordynowanie działalności stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji oraz kościołów i związków wyznaniowych, jak również osób godnych zaufania, podejmowanej w zakresie wykonywania kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych;

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

- podejmowanie, organizowanie i koordynowanie społecznej kontroli nad wykonaniem kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych oraz opracowywanie wyników tych kontroli;
- dokonywanie oceny polityki penitencjarnej;
- przedstawianie wniosków i opinii w sprawie podziału oraz wykorzystania środków z funduszu pomocy penitencjarnej;
- inicjowanie i wspieranie badań naukowych służących zapobieganiu przestępczości i społecznej readaptacji skazanych.

W toku prawie sześcioletniej działalności Rada opracowała mapę pomocy postpenitencjarnej, zorganizowała spotkanie przedstawicieli zakładów karnych z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej, spotkanie z przedstawicielami gminnych jednostek samorządu terytorialnego, z udziałem kierowników Kuratorskiej Służby Sądowej ds. karnych w Okręgu (kara ograniczenia wolności w formie pracy społecznie użytecznej), propagowała tematykę programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, podejmowała działania rozwoju programów wolnościowych wobec skazanych; zorganizowała spotkanie zainteresowanych służb z p. Generałem Pawłem Nasiłowskim na temat zasad funkcjonowania systemu dozoru elektronicznego.

Na skutek tych działań udało się dokonać istotnych ustaleń służących usprawnieniu udzielanej na terenie Okręgu pomocy i readaptacji skazanym, zacieśniona została współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami, podniesiona świadomość co do wzajemnych kompetencji oraz upowszechniona wiedza z różnych obszarów.

Podejmowane przez Radę działania stworzyły nieformalnie działający program współpracy przedstawicieli poszczególnych instytucji na rzecz pomocy i readaptacji skazanych i ich rodzin. Sytuację tą dodatkowo usankcjonował § 4 Uchwały nr 2/2016 Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym z dnia 15 marca 2016 roku w sprawie wydania rekomendacji dla Dyrektora Służby Więziennej oraz terenowych rad do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym. Zgodnie z jego treścią Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym powołana przy Prezesie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. tworzy „**Program współpracy przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, służby więziennej i kuratorskiej służby sądowej z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 kodeksu karnego**”

wykonawczego „. Treść tego art. wskazuje na takie podmioty jak: stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania. Program ma zatem określać zasady, formy i zakres współpracy z tymi podmiotami.

1. Założenia Programu

W § 4 Uchwały nr 2/2016 Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym z dnia 15 marca 2016 roku wskazano, że stały program współpracy powinien zostać utworzony w celu umożliwienia stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom, instytucjom, kościołom i innym związkom wyznaniowym oraz osobom godnym zaufania, wykonywanie zadań na rzecz wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w zakresie prowadzenia oddziaływań profilaktycznych, resocjalizacyjnych, terapeutycznych, edukacyjnych, pomocowych i in. na terenie jednostek penitencjarnych, a także podczas pozostawania sprawcy przestępstwa na wolności tj. w ramach kary ograniczenia wolności, warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz warunkowego umorzenia postępowania karnego, w tym sprawowania dozoru. Należy zatem przyjąć ten cel, jako cel główny niniejszego programu.

Cele szczegółowe powinny zmierzać do realizacji celu głównego w oparciu o posiadane zasoby systemowe i kompetencje poszczególnych organów.

Jak wspomniano na wstępie niniejszego opracowania do zadań Rady Terenowej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym Okręgu Gorzowskiego należy m.in. organizowanie, inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć służących zapobieganiu przestępczości i społecznej readaptacji skazanych. Kuratorska Służba Sądowa realizując zadania i czynności wynikające z aktów prawnych sprawuje kontrolę nad prawidłowym wykonywaniem przez skazanych kar, środków karnych i obowiązków probacyjnych, organizuje pomoc postpenitencjarną poprzez rozpoznanie potrzeb skazanego i jego rodziny, kształtowanie umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, współdziałając w tym zakresie ze skazanym, jego rodziną i środowiskiem, organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego, administracją zakładów karnych oraz podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego. Służba Więzienna jest stroną realizacji Listu Intencyjnego o partnerskiej współpracy podpisanego dnia 12 listopada 2015r. przez Ministerstwo Pracy i polityki Społecznej oraz Centralny Zarząd Służby Więziennej. Zgodnie z zapisami § 1 cyt. Listu, ośrodki pomocy społecznej i zakłady karne będą kontynuowały dotychczasowe lub podjęły wspólne działania mające na celu przygotowanie osób opuszczających zakłady karne do społecznej readaptacji.

§ 2 Listu zobowiązuje dyrektora zakładu karnego do ustalenia w porozumieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej, właściwym ze względu na siedzibę zakładu karnego, zakresu i zasad współpracy pracowników ośrodka pomocy społecznej z przedstawicielami zakładu karnego. Dodatkowo Służba Więzienna – w ramach realizacji art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego może pozyskiwać partnerów do podejmowania działań na rzecz skazanych.

Powyższe pozwala ustalić następujące cele szczegółowe:

1. Podniesienie świadomości społecznej obywateli o uprawnieniu stowarzyszeń, fundacji, organizacji lub instytucji, do których należy pomoc skazanym, albo osób godnych zaufania, do sprawowania dozoru nad skazanym lub sprawcą przestępstwa, wynikającego z przepisów z art. 170 § 2 kkw oraz działania w interesie skazanego wynikające z art. 42 kkw.
2. Zwiększenie zaangażowania stowarzyszeń, fundacji, organizacji w działania na rzecz udzielania pomocy skazanym i ich rodzinom.
3. Podniesienie świadomości skazanych co do przysługujących im uprawnień w ramach korzystania ze wsparcia stowarzyszeń, fundacji, organizacji i innych kompetentnych instytucji .
4. Udzielanie pomocy w społecznej readaptacji skazanym i ich rodzinom.

2. Realizacja założeń Programu

Na tym etapie tworzenia Programu nietrudno jest określić możliwości poszczególnych instytucji działających na rzecz skazanych i/lub ich rodzin. Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym okręgu gorzowskiego sporządziła mapę postpenitencjarną już w pierwszym roku swojej działalności, upowszechniała również wiedzę na temat możliwości poszczególnych służb i instytucji, jej członkowie wymieniali się wzajemnie doświadczeniami. Nie do końca udało się rozpoznać zasoby tkwiące w III sektorze, poza jedną szeroko działającą na tym i innych polach organizacją pozarządową tj. Stowarzyszeniem im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. nie do końca wiadomo, czy inne tego typu podmioty są lub będą zainteresowane tym tematem. W ramach realizacji 1 celu szczegółowego Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym okręgu gorzowskiego podejmie działania promocyjne i informacyjne w zakresie podniesienia świadomości prawnej obywateli poprzez ogłoszenie informacji o uprawnieniu stowarzyszeń, fundacji, organizacji lub instytucji, do których należy pomoc skazanym, albo osób godnych zaufania, do sprawowania dozoru nad skazanym lub sprawcą przestępstwa, wynikającego z przepisów z art. 170 § 2 kkw oraz działania w interesie skazanego wynikające z art. 42 kkw. Informacja zamieszczona będzie na stronach internetowych Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp., podległych sądów rejonowych, jednostek penitencjarnych położonych na terenie właściwości Rady Terenowej.

Realizacja 2 celu szczegółowego będzie polegała na wzmocnieniu działań Prezesa Sądu wykonanych w ramach celu 1. Do wszystkich organizacji pozarządowych współpracujących z Wojewodą Lubuskim w obszarze pomocy społecznej, a działających na rzecz bezdomnych lub poszkodowanych przestępstwem zostanie skierowana pismem ta informacja. Spodziewać się należy, że organizacje pozarządowe zainteresują się tematem i na skutek tych działań zwiększy się zaangażowanie III sektora w tym obszarze.

Trzeci cel szczegółowy podejmie do realizacji Kuratorska Służba Sądowa oraz Służba Więzienna poprzez informowanie skazanych o możliwości ustanowienia jako swojego przedstawiciela osoby godnej zaufania, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji do działania w jego interesie w postępowaniu wykonawczym – art. 42 kkw, informowanie skazanych o możliwości powierzenia dozoru podmiotom określonym w art. 159 § 1

kkw w związku z art. 172 § 2 kkw wykonując zadania wynikające między innymi z art. 164 kkw, w przypadku udzielania przez sąd warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Czwarty cel szczegółowy podlegać będzie realizacji równocześnie przez szereg instytucji poprzez:

1. działania Kuratorskiej Służby Sądowej polegające na udzielanie skazanym pomocy celem ułatwienia społecznej readaptacji, w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa poprzez pomoc materialną, medyczną, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych,
2. współpracę kuratorskiej służby sądowej ze Stowarzyszeniem im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. w zakresie świadczenia pomocy z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej skazanym opuszczającym zakłady karne i areszty śledcze oraz osobom pokrzywdzonym przestępstwem
3. kierowanie skazanych przez kuratorską służbę sądową do podmiotów celem wykonywania na ich rzecz nieodpłatnej kontrolowanej pracy w ramach orzeczonej kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej;
4. opracowanie i realizację przez Zakłady Karne, w porozumieniu z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej zakresu i zasad współpracy pracowników socjalnych ośrodka pomocy społecznej z przedstawicielami administracji zakładu karnego;
5. pozyskiwanie partnerów i stała z nimi współpraca na rzecz wsparcia skazanych i ich rodzin.

Założyć należy, że wypracowane w ramach programu działania znajdą zastosowanie w stałej praktyce poszczególnych instytucji, natomiast ich wdrożenie powinno nastąpić w okresie kadencji obecnej Rady Terenowej

3. Beneficjenci i partnerzy

Ostateczne efekty podejmowanych działań bezpośrednio powinny trafić do skazanych/opuszczających zakłady karne i ich rodzin. Na terenie okręgu gorzowskiego, czyli w obrębie działania Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. funkcjonują dwa Zakłady Karne: w Gorzowie Wlkp. z Oddziałem w Słońsku oraz Areszt Śledczy w Międzyrzeczu. Łącznie we wszystkich tych jednostkach przebywa 1357 skazanych. W jednostkach tych umożliwia się fundacjom, stowarzyszeniom i innym zainteresowanym podmiotom prowadzenie oddziaływań na rzecz pomocy skazanym i ich rodzinom. Na przykładzie Zakładu Karnego w Gorzowie Wlkp. w 2015 roku 180 skazanych zostało objętych oddziaływaniami instytucji zewnętrznych realizowanych na terenie jednostki. Są to głównie działania terapeutyczne, edukacyjno - korekcyjne - podnoszące umiejętności zawodowe oraz profilaktyczne. Polegają na włączeniu do działań organizacji pozarządowych, urzędów pracy, specjalistów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp. Działania takie przynoszą korzyści w formie efektów mierzalnych, jak i niemierzalnych tzw. „miękkie”. Wymierne efekty to nabycie określonych umiejętności zawodowych, czy opracowanie indywidualnego planu rozwoju zawodowego. Do miękkich należą: podniesienie samoświadomości stosowania niektórych zachowań, samokontroli, wzmocnienie poczucia wartości rodziny, własnej wartości itp.

Dodatkowo, działania na rzecz skazanych systematycznie, w ramach posiadanych kompetencji podejmuje Kuratorska Służba Sądowa. W roku 2015 programy wolnościowe realizowane były dla 143 skazanych, natomiast w I półroczu 2016 roku – dla 77 skazanych.

Osoby odbywające karę pozbawienia wolności obejmowane są wielokierunkowymi oddziaływaniami o charakterze pomocowym, zmierzającymi do szeroko rozumianej readaptacji po opuszczeniu jednostek penitencjarnych.

Analiza programów wolnościowych pozwala na określenie potrzeb skazanych, i tak:

- pomoc w uzyskaniu pracy – 54 skazanych,
- pomoc w otrzymaniu mieszkania – 51 skazanych,

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

- pomoc materialna i finansowa – 34 skazanych,
- pomoc w załatwieniu spraw urzędowych – 14 skazanych,
- otrzymanie przepustki – 14 skazanych,
- pomoc w nawiązaniu więzi rodzinnych - 12 skazanych,
- uzyskanie warunkowego przedterminowego zwolnienia – 10 skazanych
- inne zgłaszane potrzeby: remont mieszkania, pomoc w spłacie długu do banku, pomoc w leczeniu, odzyskanie praw rodzicielskich

Realizatorami będą przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, kuratorskiej służby sądowej, służby więziennej. Zgodnie z głównym założeniem programu główni partnerzy to fundacje, stowarzyszenia, związki wyznaniowe i kościelne, czyli przedstawiciele III sektora. To także inne instytucje zaangażowane w realizację zadań na rzecz skazanych i ich rodzin: typu ośrodki pomocy społecznej, czy pośrednio Wojewoda Lubuski. Uchwałodawca zakłada, że tylko wspólnie podjęty wysiłek może przynieść oczekiwane efekty, co biorąc pod uwagę szerokie kompetencje każdego z wymienionych podmiotów znajduje uzasadnienie. Istotny wspólny element przedsięwzięcia stanowi natomiast wzajemna współpraca tych podmiotów, a jej platformę Terenowa Rada ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym. Rada podejmując dialog z poszczególnymi podmiotami przy tworzeniu Programu, tworzy sieć partnerstwa, która w zależności od potrzeb może podlegać stałej ewaluacji. Ostatecznie Rada za pośrednictwem realizatorów programu, będzie monitorowała proces przebiegu założeń programu i w razie potrzeby planowała przebieg innych przedsięwzięć w tym zakresie.

4. Zasoby

Główne zasoby założonych w programie działań, znajdują swoje odzwierciedlenie w kompetencjach organów realizujących zadania i partnerach. Każdy z tych organów posiada doświadczenie w podejmowanych w tym zakresie przedsięwzięciach, znajomość możliwości dalszego rozwoju. Idea polega na znalezieniu wspólnej drogi, wzajemnego uzupełniania się realizatorów i partnerów, koordynowania i monitorowania działań.

Poza głównymi realizatorami Programu warto wspomnieć o zasobach tkwiących w partnerach. Na terenie okręgu gorzowskiego działa łącznie 29 ośrodków pomocy społecznej, 5 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 5 powiatowych urzędów pracy, 15 centrów integracji społecznej, około 20 organizacji pozarządowych współpracujących z Wojewodą Lubuskim w obszarze pomocy społecznej. Te podmioty pretendują jako partnerzy w realizacji programu.

Ośrodki pomocy społecznej poza udzielaniem pomocy finansowej, rzeczowej, żywieniowej, w postaci schronienia i innej, przede wszystkim planują i realizują kompleksowe wsparcie dla osób/rodzin w celu ich usamodzielnienia. Powinna to być instytucja pierwszego kontaktu skazanego. Tam bowiem rozpoznawane są potrzeby i możliwości rodziny, a na skutek planowanej pomocy również kontakt z innymi instytucjami w tym urzędami pracy. Z danych Wojewody Lubuskiego wynika, że w roku 2015 ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy 644 osobom zwalnianym z zakładów karnych, a także 27 rodzinom na wniosek osoby odbywającej karę pozbawienia wolności. Najczęściej udzielaną formą pomocy była w tym okresie pomoc finansowa (świadczenie w formie zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego), praca socjalna, aktywizacja zawodowa, poradnictwo psychologiczne, prawne oraz wsparcie asystenta rodziny. W ramach prowadzonej aktywizacji zawodowej Ośrodki ściśle współpracują z centrami integracji społecznej a także z powiatowymi urzędami pracy kierując w/w osoby m.in. do prac społeczno – użytecznych (84 osoby po opuszczeniu zakładu karnego podjęło zatrudnienie). Tylko nieliczne ośrodki kontaktują się z zakładami karnymi udzielając osobom osadzonym poradnictwa specjalistycznego a także informując ich o możliwościach i zasadach wsparcia udzielanego w ramach systemu pomocy społecznej. W celu udzielenia wsparcia osobom opuszczającym zakłady karne a także ich rodzinom, Ośrodki Pomocy Społecznej nawiązują współpracę również z organizacjami pozarządowymi. Pomoc głównie ogranicza się do wydawania produktów

żywnościowych, natomiast w przypadku 5 ośrodków osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności kierowano do Centrum Integracji Społecznej oraz Spółdzielni Socjalnej w celu reintegracji społecznej oraz zawodowej. W jednym przypadku Ośrodek (Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie) przeprowadził szkolenie dla pracowników zakładu karnego w zakresie możliwości wspierania osób mających trudności w przystosowaniu do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności. Z przekazu Wojewody Lubuskiego, jako organu nadzorczo – kontrolnego ośrodków wynika, że występuje problem ze stosunkowo szybkim podjęciem działań na rzecz skazanego i jego rodziny ze względu na brak wiedzy o takiej sytuacji (fakcie osadzenia jak i opuszczenia zakładu karnego). Największe problemy dotyczą konieczności natychmiastowego zapewnienia schronienia osobie, która opuściła zakład karny.

Powiatowe centra pomocy rodzinie w swoich kompetencjach posiadają m.in. realizację programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Wszystkie centra zarówno w okręgu gorzowskim, jak i całym województwie od lat realizują to zadanie. W Gorzowie Wlkp. przebiega ono również w grupie skazanych na terenie Zakładu Karnego; program dla osób osadzonych realizowano także w Oddziale Zewnętrznym w Słońsku oraz w Areszcie Śledczym w Międzyrzeczu. Z przekazu Wojewody Lubuskiego, jako organu nadzorczo – kontrolnego centrów wynika, że w niektórych przypadkach występuje problem z rekrutacją tzw. „grup wolnościowych”, np. w 2015 r. na terenie powiatu strzelecko – drezdeneckiego nie udało się takiej grupy utworzyć i środki na ten cel zostały zwrócone. Należy zauważyć, że realizatorzy programów odnotowują niejednokrotnie duże problemy z utrzymaniem już rekrutowanych uczestników w programie: w niektórych przypadkach program kończyło 30% sprawców przemocy, chociaż średnia osób, które ukończyły program w 2015 r., dla powiatów położonych w obrębie SO Okręgu Gorzowskiego wyniosła 70%. W 2015 roku na podstawie art. 72 Kodeksu karnego orzeczono obowiązek probacyjny polegający na uczestnictwie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych wobec 10 **osób** (3 kobiet i 7 mężczyzn) skazanych za czyny kwalifikujące się jako przemoc domowa.

Istotną kwestią dla osób opuszczających zakłady karne jest podjęcie pracy zarobkowej. Skazani napotykają na wiele trudności w podjęciu pracy wynikających zarówno z sytuacji na lokalnym rynku pracy, jak również indywidualnych predyspozycji, np. niewystarczające lub nieaktualne kwalifikacje zawodowe niedopasowane do rzeczywistych potrzeb lokalnego rynku pracy oraz stygmatyzacja społeczna osoby karanej.

Pomoc w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy i znalezieniu zatrudnienia oferują Powiatowe Urzędy Pracy poprzez realizację ustawowych działań takich jak: tworzenie indywidualnego planu działania, indywidualne rozmowy doradcze oraz udział w warsztatach i spotkaniach grupowych, udział w zajęciach aktywizacyjnych, pomoc w uzyskaniu nowych kwalifikacji, kontakt z pośrednikiem pracy, udział w programach unijnych. Działania podejmowane przez urzędy pracy mają na celu pomoc w znalezieniu stałej pracy.

Istotną rolę w aktywizacji zawodowej i społecznej odgrywają także Centra Integracji Społecznej. Usługi Centrum adresowane są między innymi do osób zwalnianych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem. Centrum Integracji Społecznej realizuje reintegrację zawodową i społeczną przez następujące usługi: kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu, nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych, naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą, a także uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Na terenie okręgu gorzowskiego funkcjonuje 15 Centrów Integracji Społecznej z siedzibami w: Gorzowie Wlkp. (3 Centra), Strzelcach Krajeńskich, Dobiegniewie, Drezdenku, Witnicy, Starym Kurowie, Zwierzynie, Bogdańcu, Skwierzynie, Santoku, Rzepinie, Różankach oraz Lutolu Mokrym. Z informacji przedłożonych przez CIS-y Wojewodzie Lubuskiemu za rok 2015 (z terenu okręgu gorzowskiego 8 centrów prowadziło działalność) wynika, że 696 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowało program reintegracji społecznej i zawodowej w tym tylko 3 uczestników to osoby zwolnione z zakładów karnych mające trudności w integracji ze środowiskiem.

Z przekazanych od Wojewody Lubuskiego danych wynika że w roku 2016 do współpracy w celu realizacji zadań pomocy społecznej przystąpiło łącznie 21 organizacji pozarządowych. Wśród nich należy doszukiwać się tych, których statutowe zadania mogą wpisywać się w potrzeby skazanych przebywających na terenie zakładów karnych lub skazanych opuszczających jednostki penitencjarne. Będą to organizacje pozarządowe zajmujące się udzielaniem schronienia, streetworkingiem, działaniami terapeutycznymi zmierzającymi do usamodzielnienia się itp. Takich organizacji spośród wskazanych przez Wojewodę Lubuskiego można wyłonić ok. 8 w Okręgu Gorzowskim.

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

Brak kompleksowej wiedzy o wszystkich organizacjach pozarządowych specjalizujących się w pomocy skazanym, opuszczającym zakłady karne. Wiemy jednak, że w ramach ogłoszonego przez Ministerstwo Sprawiedliwości otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań z zakresu pomocy postpenitencjarnej w roku 2015 i 2016 dofinansowanie otrzymały 2 lubuskie stowarzyszenia: Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. oraz Fundacja Dom Wspólnoty BARKA w Drezdenku. Wiemy również, że w 2015 roku 3 organizacje pozarządowe w województwie lubuskim otrzymały dofinansowanie od Ministra Sprawiedliwości na wsparcie osób pokrzywdzonych przestępstwem, tj. w okręgu gorzowskim 1 organizacja, Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. W 2016 r. dofinansowanie otrzymały 2 lubuskie stowarzyszenia, z czego w okręgu gorzowskim Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp.

5. Analiza mocnych i słabych stron

Moce strony:

- Rozwiązania systemowe zapewniają warunki do podejmowania działań na rzecz skazanych w celu ich społecznej readaptacji a tym samym zapobiegania przestępczości (kompetencje poszczególnych instytucji);
- Podejmowane działania ze strony poszczególnych organów świadczą o zaangażowaniu i możliwościach dalszego rozwoju analizowanego obszaru;
- Działalność Terenowej Rady do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym jako platformy wymiany informacji i zacieśniania współpracy;

Słabe strony:

- brak wiedzy ze strony poszczególnych instytucji o sytuacji wystąpienia potrzeby działań w danym przypadku – brak ustalanych (spisanych) zasad współpracy;
- brak wiedzy poszczególnych organów o dostępnych środkach i narzędziach działania;
- niewystarczające zaangażowanie podmiotów III sektora;

6. Oczekiwane efekty

Spodziewać się należy, że zaplanowane działania przyniosą szereg korzyści w społecznej readaptacji skazanych i ich rodzin. Wiele zależy od zaangażowania instytucji, które w programie zaplanowano jako partnerów do jego realizacji tj. przedstawiciele III sektora (organizacje, fundacje i stowarzyszenia); ośrodki pomocy społecznej.

W dalszej perspektywie oczekiwać można zmniejszającej się liczby skazanych powracających na drogę przestępstwa, a zwiększenie liczby skazanych korzystających ze wsparcia organizacji pozarządowych. Rozwój działalności sektora pozarządowego w tym obszarze również ma niebagatelne znaczenie do budowania partnerskich lokalnych relacji z instytucjami i uzupełniania ich działań.

Kolejnym korzystnym efektem będzie wzmocniona współpraca pomiędzy instytucjami pomocy społecznej, jako instytucji planującej systemową pomoc dla skazanego i jego rodziny, a zakładem karnym.

Ostatecznie spodziewać się należy, że wdrożone rozwiązania poskutkują stałą wypracowaną praktyką pomiędzy realizatorami a partnerami i będą podlegać dalszym pozytywnym dla sprawy ewaluacjom.

Przebieg realizacji programu monitorować będzie na bieżąco Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym okręgu gorzowskiego, co ze względu na szerokie grono przedstawicieli różnych instytucji zwiększa szanse. Członkowie Rady Terenowej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym działającej przy Prezesie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp., pełnią jednocześnie funkcję wspierającą dla działań podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego w celu zwiększenia efektywności i wzmocnienia praworządnego działania tych organów.

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

Spis załączników:

1. Harmonogram realizacji zadania
2. Informacja dla podmiotów określonych w art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego.

Przewodniczący Rady Terenowej
do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym

Prezes Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp.

Roman Makowski

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

Załącznik nr 1

Harmonogram

Cel główny:

umożliwienie stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom, instytucjom, kościołom i innym związkom wyznaniowym oraz osobom godnym zaufania, wykonywania zadań na rzecz wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w zakresie prowadzenia oddziaływań profilaktycznych, resocjalizacyjnych, terapeutycznych, edukacyjnych, pomocowych i in. na terenie jednostek penitencjarnych, a także podczas pozostawania sprawcy przestępstwa na wolności tj. w ramach kary ograniczenia wolności, warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz warunkowego umorzenia postępowania karnego, w tym sprawowania dozoru.

CELE SZCZEGÓŁOWE	SPOSÓB REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNY	CZAS I MIEJSCE REALIZACJI	NIEZBĘDNE DODATKOWE ZASOBY
podniesienie świadomości społecznej obywateli o uprawnieniu stowarzyszeń, fundacji, organizacji lub instytucji, do których należy pomoc skazanym, albo osób godnych zaufania, do sprawowania dozoru nad skazanym lub sprawcą przestępstwa, wynikającego z przepisów z art. 170 § 2 kkw oraz działania w interesie skazanego wynikające z art. 42 kkw.	ogłoszenie informacji o uprawnieniu stowarzyszeń, fundacji, organizacji lub instytucji, do których należy pomoc skazanym, albo osób godnych zaufania, do sprawowania dozoru nad skazanym lub sprawcą przestępstwa, wynikającego z przepisów z art. 170 § 2 kkw oraz działania w interesie skazanego wynikające z art. 42 kkw.	Prezes Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp.	Strony internetowe Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp., podległych sądów rejonowych, jednostek penitencjarnych położonych na terenie właściwości Rady Terenowej. Do końca 2016r.	Strony internetowe partnerów zaangażowanych w realizację projektu
zwiększenie zaangażowania stowarzyszeń, fundacji,	przekazanie powyższej informacji do wszystkich organizacji	Wydział Polityki Społecznej LUW	Do końca 2016r.	

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

<p>organizacji w działania na rzecz udzielania pomocy skazanym i ich rodzinom.</p>	<p>pozarządowych współpracujących z Wojewodą Lubuskim w obszarze pomocy społecznej, a działających na rzecz bezdomnych lub poszkodowanych przestępstwem</p>	<p>Gorzów Wlkp.</p>	<p>Pismo w teren</p>	
<p>podniesienie świadomości skazanych co do przysługujących im uprawnień w ramach korzystania ze wsparcia stowarzyszeń, fundacji, organizacji i innych kompetentnych instytucji</p>	<p>Informowanie skazanych o możliwości ustanowienia jako swojego przedstawiciela osoby godnej zaufania, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji do działania w jego interesie w postępowaniu wykonawczym – art. 42 kkw,</p>	<p>Kuratorska Służba Sądowa Służba więzienna</p>	<p>Na bieżąco w toku realizowanych zadań</p>	
	<p>informowanie skazanych o możliwości powierzenia dozoru podmiotom określonym w art. 170 § 2 w zw. z art. 159 § 1 kkw w przypadku udzielania przez sąd warunkowego przedterminowego zwolnienia.</p>	<p>Kuratorska Służba Sądowa Służba więzienna</p>	<p>Na bieżąco w toku realizowanych zadań</p>	

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

<p>udzielanie pomocy w społecznej readaptacji skazanym i ich rodzinom;</p>	<p>udzielanie skazanym pomocy celem ułatwienia społecznej readaptacji, w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa poprzez pomoc materialną, medyczną, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych</p>	<p>Kuratorska Służba Sądowa</p>	<p>Na bieżąco w toku realizowanych zadań</p>	
	<p>współpraca ze stowarzyszeniami, fundacjami i innymi podmiotami w zakresie świadczenia pomocy z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej skazanym opuszczającym zakłady karne i areszty śledcze oraz osobom pokrzywdzonym przestępstwem</p>	<p>Kuratorska Służba Sądowa</p>	<p>Na bieżąco w toku realizowanych zadań</p>	<p>Partnerzy wiodący: Stowarzyszenie im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp. Fundacja Dom Wspólnoty Barka w Drezdenku</p>
	<p>Kierowanie skazanych do podmiotów celem wykonywania na ich rzecz nieodpłatnej kontrolowanej pracy w ramach orzeczonej kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej;</p>	<p>Kuratorska Służba Sądowa</p>	<p>Na bieżąco w toku realizowanych zadań</p>	<p>Partnerzy: Podmioty, o których mowa w art. 56 kodeksu karnego wykonawczego, w tym podmioty określone w art. 38 § 1 kkw</p>

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

	Opracowanie i realizacja przez Zakład Karny, zakresu i zasad współpracy pracowników socjalnych ośrodka pomocy społecznej z przedstawicielami administracji zakładu karnego;	Dyrektorzy Zakładów Karnych	Do końca 2016r.	Partnerzy: - właściwe ośrodki pomocy społecznej - Wojewoda Lubuski
	Pozyskiwanie partnerów i stała z nimi współpraca na rzecz wsparcia skazanych i ich rodzin.	Dyrektorzy Zakładów Karnych	Na bieżąco w toku realizowanych zadań	

Termin weryfikacji założeń Programu: na kolejnym posiedzeniu Rady w 2017 roku.

Załącznik nr 2

I N F O R M A C J A

dla podmiotów określonych w art. 38 § 1 kodeksu karnego wykonawczego.

Mając na uwadze ustawową możliwość uczestnictwa społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń sądów i pomoc w społecznej readaptacji skazanych (art. 38 § 1 kkw) uprzejmie informuję, iż zgodnie z treścią art. 170 § 2 kkw sprawowanie dozoru:

- nad skazanymi, którym warunkowo zawieszono wykonanie kary pozbawienia wolności – art. 73 § 1 kodeksu karnego,
- nad sprawcami przestępstw, wobec których tytułem próby warunkowo umorzono postępowanie karne – art. 67 § 2 kodeksu karnego,
- nad skazanymi, którym udzielono warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kary pozbawienia wolności – art. 159 § 1 kodeksu karnego wykonawczego

może być powierzone stowarzyszeniom, organizacjom lub instytucjom, do których działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Sprawowanie dozoru może być powierzone również osobom godnym zaufania na ich wniosek lub za ich zgodą.

Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, którym powierzono sprawowanie dozoru, obowiązane są w szczególności do (art. 175 kodeksu karnego wykonawczego):

- bezzwłocznego wyznaczenia przedstawiciela do wykonywania czynności związanych z dozorem oraz udzielania mu pomocy w prawidłowym ich wykonaniu,
- utrzymywania, przez wyznaczonego przedstawiciela niezbędnych kontaktów z sądem i sądowym kuratorem zawodowym,
- zapewnienia, aby wyznaczony przedstawiciel wykonywał prawidłowo powierzone mu czynności związane dozorem oraz przedstawiał sądowi okresowe sprawozdania o zachowaniu się skazanego w okresie próby.
-

Do osoby godnej zaufania oraz przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji, którym powierzono sprawowanie dozoru, należy w szczególności

(art. 174 kkw) :

- odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych, oraz kontaktowanie się z ich rodziną,

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

- żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od osób znajdujących się w okresie próby, objętych dozorem lub tych, na które nałożono obowiązki,
- współdziałanie z właściwymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami w zakresie poprawy warunków bytowych i zdrowotnych, zatrudnienia i szkolenia osób, których dotyczy postępowanie wykonawcze,
- współdziałanie z administracją zakładów karnych w zakresie odpowiedniego przygotowania skazanych do zwolnienia,
- przeglądanie akt sądowych i sporządzanie z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd,
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, zakładów pracy, stowarzyszeń, organizacji i instytucji,
- podejmowanie innych czynności niezbędnych dla prawidłowego wykonywania kar, środków karnych, środków zabezpieczających i kompensacyjnych oraz przepadku, jak też kontrola wykonywania środków kompensacyjnych,
- udzielanie skazanym innej stosownej pomocy.

Nadto, do przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 169b, art.172 i art. 173 § 2 pkt 1-5, 7, 8 i 12 kkw, chyba, że ustawa stanowi inaczej.

Szczególne uprawnienia podmiotów sprawujących dozór (art. 175a kkw):

- Prezes właściwego sądu przyznaje stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, której powierzono sprawowanie dozoru, na wniosek ich przedstawiciela, miesięczny ryczałt z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym dozorem, płatny do 20. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu sprawowania dozoru.
- Ryczałt za sprawowanie jednego dozoru wynosi od 4% do 8% kwoty bazowej ustalonej dla sądowych kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Akty prawne regulujące sprawowanie dozoru:

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. 1997 Nr 88, poz. 553 ze zmianami)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. 1997 Nr 90, poz. 557 ze zmianami)

Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych
(Dz.U.2016.969)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i trybu uczestnictwa podmiotów w wykonywaniu kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, a także społecznej kontroli nad ich wykonywaniem
(Dz.U.2003 Nr 2011, poz.2051)

Jednocześnie informuję, że organizacje, stowarzyszenia, instytucje i osoby zainteresowane prowadzeniem oddziaływań wychowawczo – resocjalizacyjnych i readaptacyjnych w ramach sprawowanego dozoru, celem dokonania szczegółowych ustaleń winny zgłaszać się do Prezesa Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. lub Prezesów Sądów Rejonowych znajdujących się we właściwości miejscowej okręgu gorzowskiego.